

PRIETENII MEI, ACTORII

Îmi amintesc bine că povestea prieteniei mele cu Tavi Cotescu începe-n Cismigiu (grădina ? restaurantul ? — nu mai știu precis, asta ar putea să ne-o spună Lucian Pintilie, fiindcă era și el pe-acolo), apoi urcă-n munți și se continuă în cîmpie. Viața. Și ocolurile ei de rigoare. Sînt gata să jur că noi doi stăm în de-vreme tirziu și că în această vale unde toate monedele se devalorizează, iar unii dintre obișnuții casei au început să adune bani, pătrunși de credința că banii țin timpul în loc — și-l țin, să nu ne ascundem după deget, mai ales la hanuri —, noi doi purtăm, strîns lipită de față, masca iubirii de oameni (fața noastră e mereu o podgorie a dragostei), sfînta cădere în păcatul diurn al muncii istovitoare, pîlăa fragedei ingenuncheri în pragul scenei și lacoma durere a celor care, murindu-le brazii cu ficcare împodobire, văd că zilele se petrec ca niște țarevici decapitați cînd în fund de ocnă, cînd pe frunză de fag, pe scoarță de mesteacăn, pe aripi de cocor plecînd. Îndoiala care, pe vremuri, nu-și avea locul pe chilimurile noastre, s-a așezat acum lîngă fereastra inimii și ne ciugulește somnul. Și bufnița și porumbelul ne-au înghițit rubinele și tot mai vor. Și noi plătim mereu. Și, vai, ce aspră e, uneori, sticla nedumeririi : viața noastră fulgeră întunecal pentru cei cărora ne-am dăruit sau fulgeră cu visări de curcubeu ? ! Șchiopi în izbinzi și trufași în infrin-

OCTAVIAN COTESCU

geri mergem mereu mai departe, născuți să nu locuim de două ori în aceeași clipă. La urma urmelor, în teatru numai Dumnezeu e cu zăpada pe umeri, fiindcă locuiește pe acoperișul casei, singur, căci pînă și fiul său atîrnă la streășină, cu mîinile înfundate într-un cuib de rîndunică și cu picioarele mestecînd văzduh prielnic răstîgnirii.

Cotescu e băiatul care într-o zi s-a furat pe sine de acasă și a fugit să se dăruiască lumii sub formă de fragi roșii. Născut în Nordul Moldovei, care-i

Roma diasporelor est-europene, el a plecat călare pe șapte cai și pe-un băț de aur, purtînd în suflet primăveri cu două capete, o pasăre botoasă cu ochi de aramă și un cap de cerb între doi snopi de maci. Cel ursit să învingă și să-i plouă cu minuni. Acum, cînd, pentru el, fiecare seară e un strigăt cu destin precis conturat — vai, ce mierle-mi cîntă-n soc și-un cocos plin de noroc — Cotescu poartă nestins în suflet, adunat din toate clopotele Moldovei, suprapuse pe obîrșia apelor ce ne clatină neamul, imnul închinat tinereții de Mihail Sadoveanu, pe care amîndoi l-am învățat, ca să nu-l mai uităm niciodată, cînd eram elevi la Iași — el, la Liceul Național, eu, la Liceul Militar. Gaudeamus, fundacuri cu zodii, idoli ca ființe aievea miracolelor : frații Teodoreanu, Mihail Codreanu, apoi Constantin Ramadan, Ștefan Ciubotărașu și doamna Gina Sandri Bulandra — sâlcii somptuoase lîngă havuzuri de arome, Teiul nemuririi lui Eminescu și poveștile din Tîcău, și iarăși fuga în largul lumii, ca să ia chipul lui Piotr (Pădurea lui Ostrovski), al lui Tom (*Menajeria de sticlă*), al lui Ben poetul (*Inima mea este pe înălțimi*), al eroilor lui Mazi-lu, plini de tandrețe și abjecție, al lui Cațavencu, al lui Macbeth, al lui Edek (*Tango*), al Unchiului Vanea, al lui Tartuffe, al domnului de Molière (*Ca-bala bigoșilor*), rol cu care m-a răpit, de multe ori, din piatra Balcanilor, care e plictiseala zilei de du-

(Urmare la p. 85)

Fănuș Neagu

o metodă) ar fi constituit un volum impersonal. Cartea ar fi aparținut atunci în mai mare măsură unui teoretician al scenei, decât unui practicant al acesteia.

Dealtfel, Aureliu Manea nu e străin de orientările structuraliste și arhetipale în analiza de text, după cum singur o mărturisește. În raportul text-spectacol, el consideră însă înțelegerea textului doar ca pe o primă „energie” posibilă și necesară, dincolo de care se naște abia „viața” în teatru.

Partea a doua a cărții se compune din notații regizorale pe marginea textelor care au devenit, în timp, spectacole semnate de către autor. Capitolele conțin de astă dată un surplus de particularizare, impus de discuția „la obiect”. Artistul se află în căutarea unui miez imaginativ-cheie, a „supratemei existențiale”, care să îmbrace unitar viziunea regizorală. Interesantă ar fi opțiunea pentru texte de cel mai variat registru, și tipică, aplecarea cu predilecție spre cele care parcurg metafora existențială în timpuri și spații culturale diferite. *Filoctet* (Sofocle), *Gai-fele* (Al. Kirițescu), *Mașina de scris* (Cocteau), *Fedra* (Racine), *Domnișoara Iulia* (A. Strindberg), *Jocul dragostei și-al intimplării* (Marivaux), *A douăsprezecea noapte* (Shakespeare), *Pacea* (Aristofan), *Cotele apelor Dunării* (Valentin Munteanu), *Hangița* (Goldoni), sint cele zece piese propuse analizei. Caracteristică îi este autorului perspectiva în care opera dramatică nu se definește regizoral ca un „pretext”, ci ca un raport între un text (oferit de scriitor) și un subtext, pe care doar un regizor îl poate releva și face pertinent.

În partea a treia, observațiile se opresc la cițiva autori preferați. Fabula teatru-

lui imaginat de Shakespeare, Cehov, Brecht, Euripide, Gogol, Mazilu, D. R. Popescu, Molière, Hauptmann e abordată și înțeleasă în termenii opoziției esență-aparență. Abordarea se vrea filozofică, dar reușește să fie numai foarte personală. Această parte se încheie cu trei tablete, un fel de „scrisori deschise”, despre Brook, Ciulei și Grotowski.

Ultima parte, cea a confesiunilor, vădește sentimentalismul structural al autorului. Există aici o discursivitate și mai mare a expunerii, compensată însă de continuitatea tonului. Dealtfel, cuvintele poartă o marcă emotivă, aceeași, de-a lungul celor patru capitole mari ale cărții, dînd naștere tensiunii pe care scrisul o conține și o comunică, făcîndu-ne martori unei încercări aproape literare.

Acceptînd o atare premisă, „Energiiile spectacolului” devine o carte frumoasă, în măsura în care sinceritatea emfatică a rîndurilor relevă nu de puține ori adevăruri care nu aparțin în mod necesar artei teatrului, dar dovedesc implicarea totală a unui artist în miezul actului teatral. Frumoasă este de asemenea raportarea discursului la fapte aflate în afara „culiselor”. Luîndu-se mereu în serios, într-un maraton aproape obositor al buneicredințe, autorul refuză anecdota, e incapabil de o distanțare ironică prin cuvînt.

În sfîrșit, prezintă de la un capăt la celălalt al cărții, conștiința unui crez absolut în Teatru impresionează și convinge cititorul dispus să-și asume confesiunea pătimașă, dar ingenuă, a regizorului în dialog cu sine însuși.

Corina ȘUTEU

(Continuare de la p. 96)
minică, spre a mă muta într-o sărbătoare neagră, amestecată feeric cu munți nedeslușiți, cîmpie romanțică, vînt din salcîmi înfloriți, rod domnesc, și al lui Minetti, rol pe care l-a jucat, cum duios mi-a mărturisit, mereu cu gîndul la mine. De unde se vede că pot fi o piedică în drumul lui, cum era în drumul meu fata pe care-o iubeam cîndva, dar ea iubea un maior, care avea și el o fată și iubea un sergent, poveste ce s-a isprăvit, nădăduiesc, cu un reușit schimb de focuri trase de la zece metri.

Cotescu iubește lemnul scenei, așa cum iubea dom-

nul de Molière înserarea la curtea regilor Franței. Pentru că acolo și-a îngropat butucul de vie. Pentru că acolo se umple de darul de a respira idei și de a se îndoi albastru de toate treburile lumii, acolo el sfidează moartea, șterge de praf, de fire de păianjen și de adieri de calomfir icoanele sub care se încheagă lumina, batjocura, disprețul și curajul de a pieri și de a o lua din nou de la capăt, cu dragostea, cu anasîna, cu 'tu-l în irozi pe mă-sa pe cine nu-și schimbă viața într-o poveste călătorind pe sub fruntea omenirii, prin inima ei.

Știînd astea toate și mai știînd că de sub mîna lui, ca profesor, au răsărit tinerii actori Maria Ploae, Catrinel Dumitrescu, Dan Condurache, Horațiu Mălăele și Dinu Manolache, închei, zicîndu-i : Domnu-le, măriu ta, am două lunturi la malul Mării — lemn unduiesc, catran ce umflă plămîinii, visle zugrăvite de-o muiere fugită de-acasă, și cunosce bineși valul Mării în care se bat în solzi scăpărători lufarii, păstruga, sturionii, hai să ne legănăm în bucuria de a culege noi datini. Să culegem singurătate și s-o dăruim celor mult prea veseli într-o lume pătîmind de tristețe.